

Propaganda za pone- umnevanje ljudstva

Neki A. B. See agitira z letaki
proti ustanovitvi federalnega
departamenta za poduk.

Chicago, Ill. — Neki A. B. See
iz New Yorka je poslal uredni-
štvom kongresa okrožnice, v kateri
agitira na najnevarnejši
način proti ustanovitvi federal-
nega departamenta za poduk. V
tej okrožnici pravi, ako dobimo
tajnika za poduk, tedaj mu bo
stala ob strani armada lakajev
in uradnikov, ki zdaj pijejo živ-
ljenje narodu. Nato joku v ime-
nu davkoplačevalcev in trdi, da
je treba odslužiti najmanj eno
četrtino federalnih uradnikov,
da se znižajo davki.

Okrožnica je delo najbolj za-
grizenih nazadnjakov, katerim
je šolski poduk trn v peti in ki
bi najraje videli, da bi otroci
delavcev sploh ne obiskovali šo-
le.

Ameriška vlada dala Nikaragvi ultimatum

Rebeli morajo odložiti orožje, če
nočejo imeti opravka z ameri-
škimi četami. — Protektorat
nad Nikaragvo je gotova reč.

Washington, D. C. — Vlada
Združenih držav je 18. t. m. na-
slovila ultimatum na vstaje v
Nikaragvi. Ameriški zastopnik
v Bluefieldu je po navodilu iz
Washingtona informiral genera-
la Moncada, voditelja rebelne
armade, da morajo vstaji odlo-
žiti orožje in se podati novi vlad-
ni povelji. Če ne bodo to storili
do četrtega dne, bodo ameriške
čete in hitro pometejo z
rebelno armado.

Ta akcija znači, da je Nika-
ragva prenehala biti neodvisna
republika in je pod protektorat
Združenih držav. Ameri-
ške sadijarske kompanije, ki po-
sedujejo najboljše nasade v Ni-
karagvi, so končno pokazale,
kdo je gospodar v deželi.

ZAVAROVALNE DRUŽBE ŽELE PO- SLABŠATI DELAV. ODŠKOD. ZAKON

V ta namen predlagajo razne
spremembe v odškodninskem
zakonu. — Izredna komisija
obdržava zaslišanje.

Boston, Mass. — Zavarovalne
družbe so prišle pred izredno
komisijo, ki vodi zaslišanje v
zadevi delavskega odškodnin-
skega zakona, s spremembami,
ki imajo namen poslabšati od-
škodninski zakon za delavce.

Fred S. Smith, zastopnik Ser-
vice Mutual Liability Insurance
kompanije, je predložil komisiji
več izpovedi.

Prvič. On predlaga, da se za-
varovalni družbi podeli pravica,
da suspendira izplačevanje od-
škodnine po zdravniški preiska-
vi od strani družinskega zdravnika
in dokler se vrši postopanje
zaradi vzpostavitve zahteve
družbe.

Pesnik Sterling si je končal živ-
ljenje.

San Francisco, Cal. — Sloviti
ameriški pesnik George Sterling
je v sredo izvršil samomor s
strupom. Ležal je več ur mrtev
v svoji sobi, ne da bi bil kdo ve-
del o tem. Bil je že mrtev, ko je
potrkal na vrata njegove sobe
njegov prijatelj H. L. Mencken,
znani kritik, ki ga je hotel ob-
iskati. Ker ni bilo odziva, je
Mencken odšel.

Sterling je bil star 57 let. Nje-
gove poezije in drame so mu pri-
nosile svetovni sloves. Ni pa imel

Zvezno sodelovanje pri omroženju Sac- ca in Vanzettija

Objavljen je affidavit bivšega
federalnega agenta. Obram-
bni odbor stavlja zaradi tega
važna vprašanja.

Boston, Mass. — Kaj mislite
o devet razglajljivih dokumentih,
vprašuje Sacco-Vanzettijev o-
brambni odbor, ki ima svoj na-
slov: Box 93 Hanover St. Sta.
v Bostonu.

Zadnja okrožnica prinaša afi-
davit bivšega federalnega agen-
ta. Ta affidavit razkriva ulogo,
ki jo je justični departament
igral pri omroženju Saccu in
Vanzettija. Odbor ponovno iz-
javlja, da justični tajnik Zdru-
ženih držav ni dovolil boston-
skemu oddelku justičnega de-
partamenta odpreti svojih zapli-
kov in dokazati, da se dožene,
če je affidavit resničen ali ne-
resničen. Ali je državna taj-
nost vredna življenj dveh ne-
dolžnih ljudi? vprašuje odbor.

Nato pa kaaneje zopet vpraša:
"Ali se naj dovolijo te tajnosti u-
moriti Saccu in Vanzettiju?"

"Kaj pa je z umorom ali ra-
dikalizmom, zaradi katerega
sta bila Sacco in Vanzetti spo-
znana krivim?" vprašuje o-
dbor v predgovoru okrožnice. Ob-
javljeni dokument pokazuje,
da sta bila Sacco in Vanzetti o-
mrežena na obtožbo umora šele
tedaj, ko ju je bilo nemogoče
spoznati krivim radikalizma.

Italijanska delavca sta bila
spoznana krivim leta 1921, t. j.
po gonji proti rdečkarjem, ki jo
je v letu 1920 vprizoril justični
tajnik A. Mitchell Palmer.

V okrožnici so tudi izjavili,
da je predloga za novo ob-
ravnavo. Eden izmed pomož-
nih distriktnih pravdnikov,
Dudley P. Ranney, prizna,
da postojajo tajnosti vladnega de-
partamenta, ki se ne smejo iz-
dati.

Odslavljanje organi- ziran filmskih delavcev

Napoved stavke v Hollywoodu,
kjer unija zahteva priznanje,
je izzvala izpor.

Hollywood, Cal. — Velike
filmske družbe so začele te dni
odslavljati na debelo delavce, ki
so se organizirali in napovedali
stajk v ateljejih za 1. decem-
ber, če ne bo do tega dne pri-
znana njihova unija.

Do četrtega je bilo odslovljenih
okrog 300 delavcev in delavk.
Najbolj so prizadeti tehniški,
mehaniki, časnikarski oglaševalci,
pisatelji filmskega gradiva in
titelov ter dekleta, ki na-
stopajo v množicah ter raznih
"ekstra" ulogah.

Mehiški izgnani so bela z revolucijo

De la Huerta pravi v Los Ange-
lesu, da se je 20,000 Mehika-
nov dvignilo proti Callesu, to-
da ameriška vlada mu ne ver-
jame.

Los Angeles, Cal. — Adolfo
de la Huerta, izgnani mehiški
vstajnik, pravi, da se je 19. t. m.
pobahal tukaj, da je 20,000 Me-
hikanov v revolti proti Callesovi
vladi in on da dnevno prejema
pisma iz Mehike, ki ga kličejo,
naj gre domov in se postavi na
čelo vstajnim četam kot bodoči
predsednik republike. Vstaje so
baje v teku v osmih državah.

Washington, D. C. — Višji
krogi administracije, ki so do-
bro informirani o položaju v Me-
hiki, pravijo, da je trditve Adol-
fa de la Huerte o revolti 20,000
Mehikanov brez podlage. Vlada
ne ve ničesar o kakšnem resnem
vstajnem gibanju v Mehiki.

Nemci prekopali francoski šampanjec

Pariz, 19. nov. — Ameriški
turisti, ki obiščejo Francijo pri-
hodno leto, bodo imeli malo ob-
čajnega šampanjca na mizi.
Nemški viniki veletrogovci so iz-
koristili sedanjo nizko franco-
sko valuto in pokupili brez ma-
lega vso letošnjo vinsko letino
v Franciji. In ne samo to, po-
kupili so tudi stare vinske zalo-
ge, tako da bo Francija prihod-
nje leto imela prvič v svoji zgo-
dovini pomanjkanje vina.

Revolta v Braziliji.

Buenos Aires, Arg., 19. nov.
— "La Nación" je prejel vest iz
mbe, da se je v brazilski državi
Rio Grande do Sul uprlo 400 vo-
jakov, ki so napadli z letali in
bombami vojaško posadko v
Santa Mariji.

KELLOGG PRIZNA CHAMORROVO MARLONETO

To je Kellogg povedal neofici-
jelno. — Chamorrova mari-
joneta — Adolfo Diaz je bil
orožje ameriških bančnih
trdk že pred tucetom let.

Washington, D. C. — Tajnik
Kellogg je naznanil neoficijelno,
da prizna Adolfo Diaz kot u-
stavnega predsednika Nikarag-
ve. Seveda to ne soglašajo s
množimi izjavami, ki jih je on na-
pravił glede centralno-ameri-
ških vlad.

Diaz je postal diktator že
pred dvanajstimi leti, ko se je
zanj potegnili ameriška bančna
trdka Seligman & Co. in trdka
Brown Brothers. To je bilo ob-
času, ko so bili ameriški pomor-
ščaki v Nikaragvi. Vpostavil
ga je sedaj general Chamorro,
ko je spoznal, da ne dobi prizna-
nja, čeprav mu je vpela njego-
va poteza z vojaštvom v mesec
oktobra leta 1925.

Kellogg vtemeljuje svoje pri-
znanje reakcionarnega Diaza
pod pretezo, da je nikaragvaški
kongres izvolil Diaza, ko je
Chamorro izgnal predsednika
Salazara iz dežele pred enim le-
tom. Fakt je pa ta, da so libe-
ralni elementi, ki so kontrolirali
nikaragvaški kongres, v uporabi
proti Chamorru in da se ne upo-
jajo priti v Chamorrovo vojaški
pas. Priznanje Diaza torej po-
meni, da se želi, da ti liberalni
elementi ne pridejo več nazaj v
Nikaragvo.

Pri tej priliki, kdo bo predse-
dnik v Nikaragvi, se gre za po-
sest nikaragvaške banke, na-
rodne železnice in bogatih kon-
cesij. Liberalni elementi so ku-
pili od Wall Streeta narodno
banko in narodno železnico. Da-
jati niso hoteli koncesij za iz-
koriščanje narodnega bogastva.
Bankirji podpirajo Chamorro.
Ko se je Chamorro polastil vlad-
e, je ponujal na prodaj banko
in železnico. Kellogg ni hotel
dati dovoljenja za prodajo ukra-
dene lastnine. W. Green, pred-
sednik Ameriške delavske fede-
racije, je protestiral proti na-
meravanju prodaji ukradenih last-
nine. Če se pa prizna Diaz, se
pa lahko zgodi, da se ta lastnina
proda.

Kraljica mora domov

Rumunskega kraljevskega cir-
kusa v Ameriki je konec. Sta-
ri v Bukarešti je baje zelo
bolan.

Louisville, Ky. — Rumunska
kraljica Marija in njena hči
Ileana sta se v četrtek zvečer
odpeljali proti New Yorku. Njen
sin Nikola je odšel v Detroit,
kjer si ogleda Fordove tovarne,
nato gre tudi on naravnost v
New York in 24. novembra od-
potuje val domov s prvim par-
nikom. Ameriške ture je ko-
nec — in konec je vseh kraljev-
skih komedij, ki so bile na pro-
gramu po vzhodni prihodnja dva
tedna.

Marija je dobila vest iz Bu-
karešte, da mora brž domov.
Njen stari je obel na smrt, po-
legel tega se pa pletejo v Rumu-
niji nove politične spletke proti
njenemu sinu Karlu.

Njena hči Ileana je imelo več-
jo smolo, z avtomobilom zadnjo
sredo, ko je dirkala iz Chicaga
v Indianapolis, kot so pa hoteli
poročati. Nadebuda princesa
si je valod kolizije s trukom ta-
ko pretrgala živce, da mora zdaj
ležati. Puncara se je naučila,
da drveti z avtom 60 milj na
uro po ameriški cesti ni tako kot
v Rumuniji, kjer se pokaže
morda na dva dni en avtomobil.

Agitiranje za "Presveto"

Turčija prepovedala "huč-kuč".
Carigrad, 19. nov. — Minister
za notranje zadeve je včeraj iz-
dal odlok, s katerim je prepo-
vedal starodavni turški ples
"huč-kuč" in razloga, da je
ples nesposoben.

Najnovejši vatikanski razporečni škandal

Rimsko-katoliška cerkev je raz-
veljavila episkoparno poroko
angleškega plemenitaša in a-
meriške milijonarke. Vpliv in
denar sta odločila. Jezu angli-
čanske duhovščine.

London, 19. nov. — Rimsko-
katoliški najvišji tribunal v Ri-
mu, takozvana Rota, je te dni
naznanil, da je zakon vojvode
Mariboroškega (Mariborough)
in Consuele Vanderbilt, ameri-
ške milijonarke, ki je trajal 22
let in iz katerega sta se rodila
dva otroka, razveljavljen. Šklop
Rote se pravzaprav glasi, da za-
kona med njima v smislu katoli-
ških določb sploh ni bilo, ker je
bil dotični zakon od vsega začet-
ka neveljaven.

Vojvoda Mariboroški in Van-
derbiltova sta se poročila v New
Yorku po episkopalnem (prote-
stantanskem) obredu leta 1895.
Stari Vanderbilt je dal zetu 15
milijonov dolarjev. Po več letih
sta se ločila sodnijsko, nakar sta
se civilno poročila, in sicer on s
katoličanko, ona pa tudi s kato-
ličanom. Sedanja cerkvena raz-
poreka je prišla z namenom, da
se obema legalizira v katoliškem
smislu nov zakon.

Akcija papeškega sodišča je
izvala veliko senzacijo v Angliji
in Ameriki. Višja angličanska
duhovščina odprto in ogorčeno
kritizira ta korak katoliške cer-
kve. Kanonik Carnegie iz West-
minsterja je 17. t. m. ošibonal
šklop Rote z veliko vehemenco.
Rekel je, da je rimsko-katoliški
tribunal s to akcijo prizadajal u-
darec krščanskemu sistemu za-
kone. Na ta način katoliška cer-
kev lahko izvrši veljavnost zak-
na vsake zakonske dvojice na
svetu. Drugi duhovni pa pravi-
jo, da je odlok rimske Rote pravi
škandal, kajti rimsko-katoliška
cerkev nima pravice razve-
ljavljati protestantskega zak-
na.

Katoliški krogi so preseneče-
ni in poparjeni valed kritike, ki
se je izvala na Vatikan radi tega
škandala. Kardinal Bourne v
Londonu je dejal, da bo Rota
najbrže objavila vso evideenco
tega slučaja v opravičbo svoje-
ga postopanja. Najmanjšega
dvoma ni, da sta vpliv in boga-
stvo igrala glavno vlogo.

"Church Times", uradno gla-
silo anglo-katoliške cerkve, je
tudi pomenilo v to afero in udari-
lo po Vatikanu: "Ta list je doslej
pinal za združitev angliške cer-
kve z rimsko."

"Zaključek rimske Rote je o-
slablil svetost zakona," piše ta
list. "Ali se na ta način daje
toloba nesrečnim zakoncem, ki
žive skupaj brez ljubezni, ko vi-
dijo, da bogata oseba lahko dobi
dovoljenje od najvišje cerkvene
oblasti za pretrganje svojega
zakona? Temelj krščanskega za-
kona je danes napadana od vseh
strani. Rimsko-katoliška cerkev
bolet vsakega dobrega kristja-
na, dočim se brezvezi lahko
smejejo. Žalostno je, da mora
rimsko-katoliška cerkev storiti
tak korak ravno v momentu, ko
prihaja vest iz Rusije, da je so-
vjetska vlada odpravila formalni
zakon."

Zadavil se je z večerjo.

Chicago. — John Kosanović,
2001 So. Racine ave., se je v č-
trtek zvečer zadavil s koščkom
trdega mesa, ki ga je hotel po-
goltiti pri večerji. Njegova
družina je poklicala policojo na
pomoč. Kosanović je umrl v
ambulančnem vozu na poti v
bolnišnico. Star je bil 45 let.

Turčija prepovedala "huč-kuč".
Carigrad, 19. nov. — Minister
za notranje zadeve je včeraj iz-
dal odlok, s katerim je prepo-
vedal starodavni turški ples
"huč-kuč" in razloga, da je
ples nesposoben.

Rudarji v Angliji ponovno odklonili vladne pogoje

Več kot 100,000 glasov večine za nadaljevanje stavke.
Tak je izid glasovanja stavkujočih rudarjev. Rudar-
ski delegatje so se sešli v konferenci, na kateri izre-
čejo zadnje besede.

London, 19. nov. — Stavkujo-
či rudarji, ki so v boju že od 1.
maja t. l., so odglasovali z veči-
no več kot 147,000 glasov, da
raji nadaljujejo štrajk, kakor
da bi sprejeli porodne pogoje an-
gleške vlade. Val distrikti, raz-
zen Derbyshira in Yorkshira, so
proti pogojem. Glasovalo je o-
krog 750,000 rudarjev.

Delegatje rudarske organiza-
cije so se danes sešli v Londonu,
da razmotirajo o rezultatu re-
ferenduma in sklepajo o nadalj-
nih korakih. Delegatje so pred
enim tednom priporočili rudar-
jem, naj sprejmejo vladne pogo-
je, čeprav značijo poraz, kajti
organizacija nima denarja za
nadaljevanje stavke. Rudarji so
zavržli priporočilo delegatov.

Kaj zdaj store delegatje in
voditelji sploh, je problemati-
čno. Delegatje imajo moč, da o-
vršejo glasovanje in končajo
stavko na svojo pest, toda če to
ure še ne kaže, da bi bili pri-
volji to storiti.

Grški krznariki bojuje delujejo za kompanijsko unijo

Gibanje je pričelo pod krinko
Bratovščine krznarskih delav-
cev. — Zdej je krinka padla
doli.

New York, N. Y. — Ob času
stavke krznarskih delavcev je
neki grški krznarski podjetnik
ustanovil Bratovščino krznar-
skih delavcev. Ime sveni lepo
in namen organizacije je bil se-
veda dobrodelni. To je bila se-
veda samo vada za pridobivanje
članov. Zdej je postala ta vada
nepotrebna in grški krznarski
podjetniki so vrgli krinko od se-
be. Zdej izjavlja organizacija
krznarskih podjetnikov, da bo
ob času slabe sezone dala pred-
nost le onim krznarskim delav-
cem, ki so člani Bratovščine
krznarskih delavcev.

Ta izjava je očitno norčeva-
nje iz organiziranih krznarskih
delavcev.

Kantonska vlada se je preselila v Vučang

Kanton, južna Kitajska, 19.
nov. — Kantonska (kuomintang-
ska) vlada se je pričela danes
seliti v Vučang, starodavno ki-
tajska mesto ob reki Jangtse v
centralni Kitajski, ki so ga kan-
tonske rdeče čete vselja reakci-
onarju Vupejfuju. Vojni urad
poroča, da Nanking, nekdanje
glavno mesto Kitajske, pade
vsak čas kuomintangu v roke.

CESTNOŽELEZNIŠKI USLUŽ-
BENCI DOBILI BREZPLAČ-
NE UNIFORME.

To je posledica nove pogodbe.

Houston, Mass. — Tukašnji
uslužbeni nadučenca železnice
so dobili od kompanije brezpla-
ne uniforme. Vseh uslužbencev
je okoli štiri tisoč pet sto. Zda-
nja pogodba določa, da mora
družba preskrbeti uslužbencem
brezplačno uniforme. Dodaj so
moral uslužbeni sami kupovati
uniforme.

FRIEVO POSNEMANJE MUSSOLI- NIJEVE TAKTIKE SE NI OBNESLO

Zahteval je odslovlitev učitelja
biologije, ker je definiral po-
men socializma.

Washington, D. C. — Za en-
krat je ponesrečilo posnemanje
Mussolinijeve taktike po gene-
ralnem majorju Ames A. Frie-
su, načelniku biroja za kemično
vojskovanje in poveljniku Ame-
riške legije v Distriktu Kolum-
bije, napram svobodno miselnim
učiteljem na srednjih šolah v
glavnem mestu.

Šolski odbor, ni hotel podvze-
ti akcije na zahtevo Friesa, da
se odslovi Harry Flury, učitelj
Biologije na Vzhodni srednji šo-
li. Flury je po mnenju Friesa
izvršil strašen greh, ker je de-
finiral socializem in je bila nje-
gova definicija o socializmu ob-
javljena v oktoberski izdaji
"Forum".

Šolski superintendent Ballou
je prejel od Friesa pismo, v ka-
terem pri svojem podpisu nava-
ja, da je generalni major, po-
veljnik Ameriške legije itd., in
v katerem opozarja na Fluryje-
vo definicijo socializma in pro-
testira, da se Flury obrzi kot
učitelj. Fries trdi, da Fluryje-
va obtožba proti ameriški indus-
trijski družbi ni resnična. Ta
obtožba se čita: "Socializem je
velik vprašaj. On vprašuje, za-
kaj so delavci še sužnji, ko im-
mo čudne stroje za produkcijo
in izboljšano organizacijo. On
vprašuje, zakaj je civilizacija
tako trdosrčna in grda. On vpra-
šuje, zakaj mali otroci še delajo
v tovarnah. On vprašuje, zakaj
oni, ki ustvarjajo, ne uživajo
pridobitve ustvarjenega, zakaj
oni, ki grade avte, hodijo peš,

kakaj se oni, ki grade Pullmano-
ve voze, vozijo v tovarnih vo-
zovih, oni, ki grade palače, pa
šive v kočah. On vprašuje: Ali
ni industrijska organizacija, ki
smo jo ustvarili, Frankenstein-
stein", ki je samega sebe na-
pravil za našega gospodarja?"

Fries je pisal Ballouju, da so
take misli le malo razlikujejo od
misl komunistov, ki pravijo, da
je naša vlada slaba in da jo je
treba strmoglaviti s silo ali na-
siljem.

Ballou je skušal ugoditi faš-
tovski želji, pa najbrž ni imel
poguma. Pozval je Fluryja k
sebi in zahteval od njega, da naj
razloži njemu njegovo osebno
mnenje o ameriški industrijski
družbi. Flury je pa vprašal
Ballouja, ako ga vprašuje kot
navaden državljan, ali kot šolski
superintendent. Ko je Ballou
odgovoril, da govori oficijelno,
je Flury odgovoril smešljaje, da
se ni nikdar razgovarjal kot
javni učitelj o svojih verskih,
političnih in ekonomskih nazo-
rih, ker ni kaj takega dostojne-
ga za učitelja biologije. Ballou
mu je nato dejal, da naj piše
šolskemu odboru o svojih nazo-
rih, ker bo Friesovo pismo pre-
loženo temu odboru.

*) Frankenstein je v romanu
mra. Shelleyjeve mladi dljak
istega imena, ki je ustvaril po-
last večino iz materijala, ki
ga je dobil na pokopališču in iz
sobe za razstavljanje mrtličev, in
je tej pošasti dal nekakšno živ-
ljenje. Danes je Frankenstein
sinonim za onega, ki uniči nje-
govo lastno delo.

(Nalje na 3. strani)

POSUŽITE SE KAMPANJE ZA NOVE ČLANE IN
PRIDOBITE SI LEPO NAGRADO!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjena država (izvan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Circulation 180

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 31. 1926) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DELAJSKI "PRIJATELJI."

Ameriška delavska federacija že od nekdaj zavzema v politiki taktiko, da pri volitvah priporoča v izvolitev demokratične in republikanske delavske "prijatelje." Zadnjih par desetletij se je pokazalo, da se je marsikateri demokratični in republikanski "prijatelj" izpremenil po izvolitvi v delavskega sovražnika, in sicer v takega delavskega sovražnika, ki ni pozabil le na svoje obljube, ki jih je dal strokovno organiziranemu delavstvu v volilni kampanji, ampak je v postavodajnem zboru direktno glasoval proti interesom delavstva. Navzlic tem dokazom pa hodi Ameriška delavska federacija svojo staro pot in noče slišati ničesar o organiziranju delavske stranke, ki bi stala na stališču razrednega boja.

Zadnji dokaz o prijateljstvu kandidatov starih strank do strokovnega delavstva prihaja iz države Illinois. Demokratična stranka je kandidirala za zveznega senatorja George Brennana, ki je pri volitvah poglobel, a ki je v volilni kampanji močno ljubkoval s strokovno organiziranim delavstvom v Chicagu. Takrat je Brennan imel samo medene besede za strokovno organizirane delavce. Ampak kadar Brennan ne kandidira v javen urad, ima popolnoma drugačne misli o strokovno organiziranem delavstvu. On sodi o strokovno organiziranem delavstvu takole: "Organizirano delavstvo ni bilo nikdar z menoj v mojih bojih, navzlic temu sem pa zmagal v njih."

Te njegove besede so sporočili William Green, predsednik Ameriške delavske federacije. Ali bo to imelo kakšen učinek, ali kakšen uspeh za delavstvo? Prav nobenega!

Kadar bo Brennan zopet kandidiral, se bo v volilni kampanji spomnil organiziranih delavcev in jim delal obljube. Green, predsednik Ameriške delavske federacije, bo monoton ponavljal besede Gompersa: Kaznujte svoje sovražnike in nagradite svoje prijatelje. Ameriška delavska federacija ne bo izpremenila svoje taktike v politiki.

Voditelji, ki so na čelu Ameriške delavske federacije, ne vodijo federacije, ampak nje je treba pehati in riniti. Kaj to pomeni? Da so voditelji Ameriške delavske federacije le tedaj za izpremenitev taktike, kadar so prepričani, da to izpremenitev taktike zahteva večina članstva. Z drugimi besedami to pomeni, ako je strokovno organizirano delavstvo v resnici bolj napredno, kot so njegovi voditelji, tedaj mora strokovno organizirano delavstvo zahtevati ali pa dejansko dokazati, da želi, da se staro Gompersovo geslo "kaznujte svoje sovražnike in nagradite svoje prijatelje" odpravi v politiki, in da se delavstvo organizira politično kot razred in na temelju razrednega boja. Svoje želje ali voljo lahko izreče v svojih organizacijah na ta način, da odbornikom svojih lokalnih organizacij in gl. odbornikom svojih central izvoli le člane, ki stoje na stališču razrednega boja. Dejansko pa lahko strokovno organizirano delavstvo dokaže, da voli ob času volitev v postavodajne zbornice in javne urade kandidate socialistične stranke, kajti ta stranka ima v svojem programu razredni boj in se bojuje za osvoboditev delavstva iz kapitalistične mezdne sužnosti.

Strokovno organizirano delavstvo pa dozdaj ni pokazalo svoje volje v lokalnih organizacijah in delavskih centralah, ko je volilo lokalne in centralne odbornike, v toliki meri, da pokaže svojo željo, da se delavstvo organizira politično v delavski stranki in na temelju razrednega boja, da bi funkcionarji Ameriške delavske federacije čutili potrebo, da izpremenijo svojo staro taktiko v politiki. Stevilo glasov, ki je bilo oddano za kandidate socialistične stranke, tudi ne dokazuje, da so strokovno organizirani delavci pokazali, da se naj taktika Ameriške delavske federacije izpremeni.

Ako bi strokovno organizirano delavstvo stalo v politiki na temelju razrednega boja, bi moralo pri zadnjih volitvah biti oddanih najmanj okoli štiri milijone glasov za socialistične kandidate. Več ko dva milijona delavcev je organiziranih samo v Ameriški delavski federaciji. Skoraj dva milijona delavcev je organiziranih strokovno

v železničarskih in drugih delavskih strokovnih organizacijah, ki niso pridružene Ameriški delavski federaciji. To dejstvo pa uči vse razredno zavedne delavce, ki priznajo, da je razredno zavedna delavska politična organizacija ravnotako potrebna za osvoboditev delavstva iz kapitalistične mezdne sužnosti, kot sta strokovna in gospodarska, da se z večjo vmeno agitirajo za samostojno delavsko politično organizacijo in odpravo stare in za delavstvo pogubonostne taktike v politiki, po kateri se naj delavski sovražniki kaznujejo, prijatelji pa nagradijo.

SLIKE IZ NASELBIN

Dopis iz Colorada.

V romantičnem Koloradu sem, kjer v znožju snežnikov v okolici Walsenburga še pojo ptice kot bi bila spomlad. Lepo si je solnce in obseva večni sneg visoko v gorovju.

Tu v Walsenburgu se je dne 13. t. m. vršila redka slavnost, ko je bila desletnica društva št. 299 S. N. P. J. K tej slavnosti je prišel iz Chicaga glavni predsednik S. N. P. J., brat Vincent Cankar, ki je v bodrilnih besedah govoril za koristi S. N. P. J. in za koristi vsega delavstva in vseh ljudi.

Za to slavnost je bila krásno okinčana dvorana. Ondotna šolska učiteljica je pripravila več dečkov in deklic iz mladinskega oddelka S. N. P. J., da so nam pokazali, kako znajo peti in govoriti v nastopih. Mala hčerka znanega delegata na zadnji konvenciji brata F. Tomiča, je bratu glavnemu predsedniku med lepim govorom podala šopek svežih cvetic. Povzel sem iz govora miss Tomičeve, da je bilo cvetje nabrano v vrtu mladinskega oddelka društva "Srebrna gora" S. N. P. J. v Walsenburgu.

Pri slavnosti je igrala Šuštarjeva godba. Nastopilo je tudi pevsko in dramsko društvo "Prešeren" iz Puebla, ki je zapelo več slovenskih pesmi ter nam pokazalo svoje dobre talente. Udeležba ob slavnosti desetletnice društva "Srebrna gora" je bila obilna.

Dne 14. novembra pa je bil sijajno obiskan šoh v Aguilarju, Colo. Šoh se je vršil v gledališču "Colorado" in obilnemu občinstvu je brat V. Cankar v daljšem govoru podal veliko dobrega o S. N. P. J. Prepričevalno je podal dejstva o jednoti od težke pri ustanovitvi, ako bi jo je po današnjega dne, ko se nasprotniki še zaganjajo v organizacijo in napadajo članstvo in odbor, toda brez uspeha. S svojim odkritosrčnim govorom je prepričal številno občinstvo, da je S. N. P. J. danes vzor vsem drugim sličnim organizacijam, ki jo v vsem posnemajo. Toda druge organizacije je ne bodo dosegle, ker niso tako za delavstvo in za prave delavske organizacije, kakor je S. N. P. J. Na govornike je naredil dober in prepričevalen utis, kajti vse, kar jim je podal, je dosledno podprl z dokazi.

Po govoru je bila kratka predstava, zvečer pa se je mlado in staro veselilo pri pravi domači veselici. Razšli smo se zadovoljni po enajstih zvečer.

Drugi dan si je brat glavni predsednik ogledal spomenik padlim žrtvam iz delavske stavke leta 1913 do 1914, ki ga jim je delavstvo postavilo v Ludlowu, Colo. Ob isti priliki je brat Cankar tudi posetil tridesetletni spomenik postavljen v razstrelbi ubitih slovenskim rudarjem v Primeru, Colo., leta 1910. — **Opazovalec.**

Delavske razmere. — Parade v Kansas Cityju.

Kansas City, Kansas. — Tudi pri nas gre bolj slabo z delom, ki kakor običajno poteka na zimno čedalje bolj klaverno. Zato ne svetujem nikomur, da bi hodil k nam iskat delo. Drugo je vse po starem, razen da smo imeli letos precej pasjih dni.

Volitve so izpadle po starem. Vsi republikanci so bili izvoljeni, izvenzemal enega demokrata za občinskega advokata. Delavski kandidati so bili vsi poraženi. To je "lepo" za delavce. Pokazalo so svojo zavednost, da hočejo in hočejo biti izkoriščani še dalje. Prilike je bilo dosti za spremembo, kaj imeli smo precej delavskih kandidatov, toda ljudstvo ne pomisli, temveč vse sprti pozabi, kako ga izkorišča-

jo. Davki so vedno večji, cene življenjskih potrebščin gredo gor, a plače pa so vedno manjše, da je res težko živeti, ako ima človek družino.

Nekje druge vrste napredek pa se je ukoreninil pri nas, namreč da imamo že kakih dvajset cerkva različnih ver. To bo nekemu veliko pomagalo.

Dne 11. novembra smo imeli veliko slavnost. Sam Coolidge nas je posetil, da je "blagoslovil" spomenik v Kansas Cityju, Mo. Prišel je tudi nas malo "požegnati" v Kansas City, Kansas. To je bilo pompa. A čakala nas je še druga sreča. Prišla je kraljica Mica rumunska. Celo tropa poročevalcev ter uglednih in zijaštih Amerikancev se je pojavila za njo. To je bilo hrane za oči!

Pa tudi to še ni bilo vse. Dne 13. novembra smo zopet imeli parado ob desetih zvečer. Kdo bi si mislil, da bomo imeli parado ob tako pozni uri. Preskrbel nam jo je "junaki" K. K. K. Kakih tisoč petsto jih je prišlo. Tako napredni smo pri nas.

Pri našem društvu smo še precej organizirani. Društvo "Bodočnost" št. 408 S. N. P. J. dobro uspeva. Na rojake, ki morda še niso pri društvu, pa bi apeliral, naj pridejo k nam. Zdaj je zadnji čas, dokler je pristopnina še prosta. Nudi se najlepša prilika za pristop v S. N. P. J., katera kot mati skrbi za vse Slovence v Ameriki, ki se k nji zatečejo.

Pozdravljam vse brate in sestre in želim vsem dober uspeh. — **Poročevalec.**

Darovi za poplavljenice.

Library, Pa. — Vem, da je že skoraj vsak čital po časopisih, kakšna nesreča je zadela ubogo ljudstvo v domovini valed povodnji. Kakor vidimo po časopisih, iz več naselbin prihajajo poročila o prostovoljnih prispevkih za ponesrečence v domovini, ki so izgubili domove radi povodnji. Tako sem se tudi jaz podala okoli naših rojakov in sem nabrala precejšnjo vsoto. Dasi so bolj slabe razmere v naši naselbini, vendar so rojaki po možnosti darovali. Prispevali so sledeči:

Po \$2: Tina Jakopin, Leo Prijatelj, Frank Ambrožič; po \$1.50 Tom Likovč in Stif Ritonija; po \$1: Tom Trček, Martin Hamc, Tony Skrabca, Tony Kral, Frank Rupnik, Ciril Ocepek, Jakob Dolenc, neimenovani, Josip Vidic, Josip Kokel, Matt Indihar, Jan Jerman, Louis Gromnik, Majk Faifar, Josip Krvanja, Frank Stramljan; po 50c: Majk Alič, Jan Simič, Primož Čič, Jan Podlesnik, Jakob Zupančič, Josip Ocepek, Bab Dolenc, Frank Celin, Franca Strimljan, Jan Lipovšek, Jan Klobučar in Andy Mlakar.

Skupaj je nabranega \$32, kar sem poslala direktno na župana v Zireh, da bo on razdelil med najbolj prizadete poplavljenice v Novi vas. Mislim, da mi bo tudi postal imena, med katere bo razdelil, da bom potem lahko objavila njih imena. Ako sem napravila kako pomoto bodisi v imenih ali darovih, prostim, da mi oprostite. V imenu prizadeh se vsem darovalcem lepo zahvaljujem. — **Mrs. Jeanie Ambrožič.**

Delavske razmere.

Jacksville, Kansas. — Nihče se ne oglašja iz naše naselbine, naj bo torej meni dovoljeno napisati par vrstic v našem priljubljenem listu Prosveta. Ni mnogo novega, in kar je, ni dosti vredno. Kakor bi se vse zaklelo soper tukajšnje naselbino. Rov št. 49 C. C. C. Co. je počel celo leto. Pred enim mesecem je pričel obratovati, tako da smo mislili, da bomo do prihodnje spomladi defali. Prišlo pa je drugače. Dotični najem-

nik, ki so začeli obratovati rudnik, niso namreč imeli zavarovanih delavcev, kot bi morali biti in tako se je pripetilo, da je eden zbolel in umrl radi slabega zraka v rovu. Bil pa ni zavarovan, kot dolga odškodninski zakon. Sledilo je, kar je bilo pričakovati, namreč delavci nismo šli več na delo in smo doma že tri tedne. Nič se ne vemo, kdaj bo stvar urejena in bo zopet obrat v rudniku. Prišli smo biti brez dela in ker drugod ničesar ne dobimo, upravičeno s strahom pričakujemo prihajajočo zimo, ki je že pred durmi.

Članstvo društva pozivjam, naj se udeležuje sej, posebno pa naj pridejo vsi na prihodnjo sejo in izvolijo kolikor mogoče dobre odbornike, kajti od njih je v veliki meri odvisen napredek naše S. N. P. J. v prihodnjem letu. Marsikaj bo treba urediti, zato ne dopustimo, da bi nas pri upravljanju društva vodil kak srednjeveški nazadnjak ter nam diktiral, kako moramo ravnati. Članstvo S. N. P. J. je namo možno voditi svoje organizacijo in ne potrebuje nobenih navodil od tujcev.

Brataki pozdrav vsemu članstvu S. N. P. J. — **Jakob Baloh.**

Smrtina kosa.

Scotfield, Utah. — Nemila smrt je ugrabila mojega soproga Antona Mejasa. Vseposvoda je iskal zdravlja, pa ga ni dobil, ker bilo je za prepozno po dolgi in mučni bolezni. Mirno je zaspal dne 11. oktobra ob enajstih zvečer. Umrl je za srčno boleznijo.

Pokojnik je bil doma iz vasi Močilo, občina Rateče pri Zidnem mostu ter je spadal k dvema društvoma, namreč k št. 32 S. N. P. J. in k društvu S. S. P. Z.

Zahvaljujem se vsem znanecem in prijateljem za vse, kar so mi dobrega storili v moji žalostni uri in tako sem tudi hvaležna članom društva, ki so šli pri mrtvaškem odru. Hvala društvom za krásne vence in vsem darovalcem cvetic, za udeležbo pogreba ter vse sočustvovanje. Društva so spremela pokojnika z zastavo.

Izguba pokojnika nas je hudo zadela. Za dragim soprogom in atom žalujemo vsi. Želimu mu v mirni počitki. Žalujoči: A. polonija Mejasa, soproga; Elzina in Gizela, hčerki in Kristi, sin.

Javni shod društva S. N. P. J. in U. M. W. of A.

Auburn, Illinois. — Društvo "Slovenska republika" št. 335 priredi veliki javni shod na zahvalni dan v korist Slovenske narodne podporne jednote in v korist rudarske organizacije. Na shodu bo govoril za rudarsko organizacijo Joe Pumitiz, kandidat za predsednika 12. distrikta U. M. W. of A. Za S. N. P. J. pa bo govoril eden glavnih odbornikov. Ujudno vabimo vse bližnje naselbine, da se udeležijo iz njih vsi rojaki. Začetek shoda in veselice bo ob dveh popoldne, trajal pa bo do osmih zvečer. Program bo odprt s gozdom, nato pa bosta govorila do štirih popoldne, nakar prične prosta zabava s plesom. Prireditve se vrši v untjaki dvorani.

Po osmih gremo na svojo zabavo, katera se bo vršila pri Topetu Dolencu. Tu bo dosti zabave in smeha. Naše društvo je sklenilo na zadnji mesečni seji, da sprejme meseca decembra vse prošlice, takoj po pregledanju, kajti to je zadnji mesec kampanje. Seveda mora vsak predlagatelj poznati prošlica najmanj šest mesecev in mora vedeti o njem, da je sposoben za vstop v društvo.

Rojaki, kateri še niste člani Slovenske narodne podporne jednote, sedaj se vam nudi prilika postati član velike in močne podporne in kulturne organizacije, katera vam bo nudila izdatna pomoč v slučaju bolezni, nesreče in smrti.

Vsi rojaki, na svidenje na zahvalni dan dne 25. novembra. — **J. P., predsednik.**

Ali ste iz naselbin Prosveta ali Mladina? Imate svoja prijatelja ali sorodnike v domovini? To je edini čas trajne vredenosti, ki ga na naš domov lahko pošljete svojcem v domovino.

"JERNEY'S JUSTICE".

Ta v Ameriki že dokaj razširjeni prevod Ivan Cankarjevega spisa "Hlapca Jerney in njegova pravica" je dosegel obsežno komentiranje bolj liberalnih listov po Ameriki, kakor tudi odmev v literarnih krogih. Znamenit je uvodni članek, katerega je priredil "The Salt Lake Telegram" v Salt Lake Cityju, Utah, kateri izide v kakih 200.000 izvodih. Naslov članka je "A Way Out". V članku je kratek izrepek iz vsebine knjige, nato pa sledi primerjanje tega slovenskega kmečkega hlapca ameriškemu delavstvu, ter o iskanju pravice, ki je približno po vsem svetu enake preganjanja in zasledovanja. List pravi:

"Največja tragedija v tej knjigi je mladi Šitar sam, ki ne pozna neprimerne vrednosti delavca, ki gara za drugega vse svoje žive dni in žrtvuje delu in gradnji vse življenje — tako da je delo del njega samega in da je on sam del dela. Ko bo naš zamotan sistem kapitala in dela tako urejen, da bo delavec lahko opravljal delo radi tega, ker je delo, kakor je dovrši stari Jerney, ne da bi bil radi tega zaničevan in nevaležno odričan, kakor je bil mučeniški Jerney, tedaj morda ne bomo nič več slišali o vojni v industriji."

VESELICA "SLOVENSKEGA KMETOVALCA".

Willard, Wisconsin. — Društvo Slovenski kmetovalci št. 198 S. N. P. J. je na redni mesečni seji dne 14. novembra sklenilo, da priredimo domačo zabavo dne 25. t. m. na zahvalni dan v Narodni dvorani. Prireditve je točno ob eni popoldne. Vsi člani ste vabljeni, da se udeležite, kar je tudi vaša dolžnost.

Obešen opozorjam vse člane, da se gotovo udeležite decembrske seje v nedeljo dne 12. decembra, posebno zato, ker je letna seja. Dnevni red vam je itak vsem znan. Udeležite se torej vsi, da si izberete najboljši člane v prihodnji odbor, tako da bo vsem ustrezno. Obešen je bilo tudi sklenjeno, da bodo člani imena vseh članov in da bo društvo s odsotnimi postopalo po pravilih.

Z bratskim pozdravom! — **Milke Krulc, tajnik.**

Veselica društva št. 232.

White Valley, Pa. — Društvo "Jadrani" št. 232 S. N. P. J. priredi plesno veselico v korist društvene blaginje dne 25. novembra ali na zahvalni dan v slovenski dvorani v White Valleyju, Pa. Začetek veselice je ob štirih popoldne. Vstopnina za moške stane 75c, za ženske pa 25c. Vsi člani razen članic, ki so zavarovane samo za posmrtnino, plačajo po \$1, če se udeležijo veselice ali ne.

Ujudno vabimo vse Slovence in Slovenke iz te in iz bližnjih naselbin, da se udeležijo naše veselice. Igrala bo izvrstna godba. Za dobro postrežbo bo poskrbel za to izvoljeni odbor. — **Tajnik.**

Znamenita najdba.

Mož pride natrkan pozno domov in ženi razgraja na vse pretege.

"Mojci se enkrat," jo prosi mož, "saj bi se bil že prej vrnil, pa sem nekaj našel. Več ti povem jutri."

Žena ni mogla spati vso noč in je jutraj vsa radovedna vprašala moža:

"Kaj si vendar našel večeraj?"

Mož: "Novo gostilno s izvrstnim evičkom."

Človekoljubnost.

Gospodinja služkinji: "Ne! te to razglednica v nabiralnik." Nje mož: "Kako? Zavoljo uboge razglednice naj bi hodilo dekile iz petega nadstropja na pošto? No, potem pa mi prinese vsaj steklenico piva, da se bo bolj izplačalo iti ven."

Dobro se je odrezal.

Dva zamorca se bahata, eden s svojim bistrim vidom, drugi s tankim sluhom.

"Ali moraš videti muho tamle na strehi?" vpraša eden.

"Ne morem," odvrne drugi, "pač pa slišim pokljanje deščic, po katerih se plazi."

ZARKOMET

Rota — pomota — vsota — V najvišji sodni kanceliji svetorimsko-katoliške cerkve, ki se imenuje "Rota", so na prodaj razporeke. Po čem jih prodajajo, jaz ne vem, znano pa je vsemu okroglemu svetu, da sicilijanski osebjenkar, slovenski branjevec, hrvatski seljak, tirolski kozar, mehiki peon niti irski hobo še nista kupila tamkaj ločitve od svoje boljše ali slabše polovice. Nasprotno je znano, da sta se marsikateri visok gospod in visoka gospa odločila zakonski jarem v omenjeni pisarni.

Ako je torej znano, da je dve in dve štiri, je tudi znano, zakaj tramp nikoli ne pride do "Rote" in zakaj pride kak grof, baron, princ ali vojvoda Mariborski.

Ravno zdaj se škandalizira ves angleški svet radi tega, ker je "Rota" razveljavila zakon vojvode Mariborskega in milijonarke Vanderbilta, ki je bil sklenjen pred tridesetimi leti. Papeževa sodnja pravi, da je bil ta zakon "pomota" in zato sploh ni eksistiral. Oj, koliko je takih pomot na svetu! Oj, potemtakem noben zakon ne eksistira! Oj, vsi zakonski pari torej žive v sladkem ali grenkem — kakor se vzame — grehu! Živela Rota!

Jesek, jesek, celo od vseh strani nabrušeni Brisbane se zgraža!

Preiščite blaginjskim hlače!

Čenjeni Zarkomet! Svetuj sledeče zdravilo: Kadar bo spet deficit v tem ali onem skladu, naj nadzorni odbor pregleda blaginjske hlače. Morda imajo luknjo v žepu! Odkar plesmo charleston, so naše ženske postale tako nemarne, da se nič več ne zmenijo za raztrgane nogavice in hlače svojih možikov. — **Frank Horseradish.**

Ne pozabite!

Dragi brate in sestre, zlasti sestre, ne pozabite še tega, da je prihodnji mesec božič. Samo še 35 dni. Glejte, kako bodo drugi božičevali! Zase ne skrbite!

Razkrinkani sramežljivost.

Dragi K. T. B.! Pred kratkim sem čital v Prosveti vabilo na veselico iz te naselbine. Vabilo se glasi, da podporno društvo Ilirija priredi veselico. Zakaj ta sramežljivost v javnosti? Ker se pisek boji, ali ga je morda sram, mu hočem pomagati. Pravilno se bi moralo glasiti: Slovensko rimsko-katoliško podporno društvo Ilirija pod vabom sv. Jožefa. Pred sejo, in po seji se moli očenaš, med sejo pa molijo kozje molitvice. — **Sheboyganški Strigelj.**

Mravlje gredo za sledom.

Kraljica Mica je odkrila iz naše centralnozapadne metropole. Z njo sta prišla sneg in burja in za njo gresta sneg in burja. Kakor vse kaže, prinese Mica točo v Cleveland.

Zalostna novica iz Collinwooda.

Nekemu petolizniku je ušla koza. Vse iskanje je zastoj, koze ni več nazaj. Čenjeni Zarkomet, bodi tako dober in posveti malo okrog frančiškanskih koslov, če ni morda kozica tja priblesnjala. — **Bič.**

Rrrrrrevolta onkraj Rio Grande.

Rrrrrdeči mehikanski regimenti, od svetega očeta prokleti, mislijo okupirati vso Centralno Ameriko, nato Južno Ameriko, potem vso Zapadno Indijo, nakar pride na vrsto dežela Kolumbovih vitezo. Čuvaj, o čuvaj nas, sveta Brigita!

Pertinentna vprašanja.

Če so angefi in angelčki, kje so pa angele? Ali so angelčki brez matere?

Zaradi krožnika.

Gostu, ki je v gostilni jedel klobaso, se je približal krčmarjev paček ter se jerno zaletaval vanj. "Prosim, odstrani pač!" pravi končno gost. "Ne zamerite, gospod," se za odgovor oglasi 5-letna krčmarjeva hčerka, "paček se jezi, ker ne dopusti, da bi kdo drugi jedel z njegovega krožnika!"

K. T. B.

Nova senzacija v Londonu

Neznani pisatelj je posvetil v gnezda ministrov, bivših premijerjev in diplomatov. Omenil je tudi Wilsona.

London, 19. nov. — Angleška visoka družba je spet silno nervozna. Pisatelj, ki se ni podpisal, pravi pa, da je diplomat in da ga vsi dobro poznajo, je izdal knjigo z naslovom "The Whispering Gallery" (Šepetajoča galerija), v kateri navaja razne pomenke med bivšimi in sedanjimi ministri, generali, diplomati in drugimi slovitimi osebnostmi. Omenjena sta tudi bivši ameriški predsednik Wilson in Mark Twain.

V glavnem so prizadeti Lloyd George, lord Asquith, lord Balfour, Winston Churchill, Cecil Rhodes, pokojni general Kitchener itd. Knjiga se predvsem nanaša na epizode in konverzacije teku svetovne vojne.

Na primer: Lloyd George je enkrat govoril z zunanjim ministrom Edwardom Grayem o položaju na fronti. Gray je rekel: "General Haig se je končno začel pomikati," nakar je Lloyd George hudomušno pristavil: "Da, pomikati — nazaj".

Avtor piše dalje, da je nekdo vprašal generala Kitchenerja, kaj bi ga storilo najbolj srečnega. Kitchener je odgovoril: "Najbolj srečen bi bil, če bi vsi poslanci naše nižje zbornice zasidli svoje prostore, nato bi zabili vsa vrata razen enih in pred ta vrata naj bi postavil mene a par strojnic, nato pa zažgali zborniško palačo." Pisatelj dostavlja, da general Kitchener ni imel nobenega čuta za človeško življenje.

Avtor ni prizanesel niti kralju in njegovi rodbini. O pokojnem kralju Edwardu VII. piše, da ga je njegova mati, kraljica Viktorija, zelo sovražila, ker je sumila, da je bil on kriv smrti svojega očeta.

Pokojni maršal French je omenjen kot babjak, ki je bil večkrat zelo otročji. General Townshend, poveljnik britske armade v Mezopotamiji med vojno, je bil "rojen bedak".

Prizadeti velikiš srdito izjavljajo, da je to vse skupaj izmišljeno.

Shaw odklonil nagrado.

London, 19. nov. — George Bernard Shaw, slavni dramatik, je odklonil Nobelovo nagrado za najboljšo literarno delo v letu 1925. Včeraj je pisal Nobelovi komisiji v Stockholmu, da pri znanje sprejme, toda nagrade v vsoti \$32.500 ne mara, ker ima dovolj denarja za svoje potrebe. Shaw predlaga, naj se ta denar porabi za prevajanje dobre švedske literature v angleščino.

Žena prerezala možu vrat.

Chicago, 19. nov. — V bolnišnici St. Mary se nahaja 49 let star John Duda s prerezanim vratom. Policiji je izpovedal, da ga je njegovo 32letni zet držal, medtem ko mu je njegova lastna žena prerezala vrat z brivnim nožem. Vzrok je bilo pijančevanje. Žena trdi, da si je sam v pijanosti prerezal vrat ko ga je ostela, kadar je prišel zopet vinjen domov. Zdravniki so mnenja, da John ne bo okreval.

Zastopniki iz St. Louisa v Chicago.

Chicago. — Sem so dospeli mestni zastopniki iz St. Louisa, da proučujejo načrte mesta Chicago.

Sheffield odpotoval v Mehiko.

New York. — Danes se je vrnil na svoje mesto v prestolnici Mehike ameriški poslanik James R. Sheffield. Doma je bil od meseca avgusta.

FRIESOVO POSNEMANJE MUSSOLINIJEVE TAKTIKE SE NI OBNESLO.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Minil je mesec, toda besede ni bilo slišati nobene. Končno je neka skupina časnih poročevalcev slišala o Friesovem prizadevanju, pa je dognala, da je šolski odbor na tajni seji sklenil, da za zdaj ne stori ničesar. Flury ima spomladi dobiti povišanje meze. Takrat mogoče kaj sliši ali izve, kako se kontrolirajo človeške misli.

Fries je prišel na glas že pred leti, ko mu je vojni tajnik Weeks dal nos, ker je pisarniškim močem dal nalog, da se delali na "pajčevinski mapi", obrekovalnem dokumentu, ki je pokazoval, da so vse napredne organizacije v Ameriki združene s tretjo internacionalo. Nekaj tednov nazaj je državni tajnik posvaril Friesa zaradi in-subordinacije, ker skuša uničiti pogodbo za odpravo bojevanja s kemikalijami.

Flury je star pet in trideset let. Njegov oče je bil član tipografske unije in borec v vrstah strokovno organiziranega delavstva. Bil je na stavkovni straži v letu 1907 za priboritev osemurnega delavnika. Harry Flury ostane pri svojih ekonomskih nazorih, Fries naj pa dela, kar hoče.

Delavski organizator ubit.

Chicago. — George Martini, organizator briške unije, je bil v noči od četrta na petek najden ustreljen v svojem avtu, ki je stal v aleji v ozadju hiše 746 So. Francisco ave. Imel je več krogel v glavi. Policija zdaj išče napadalce in navaja vse mogoče in nemogoče motive.

Zalozite se s kurivom: huda zima se obeta.

Logansport, Ind. — Lokalni opazovalec, ki je na svetu že mnogo let, trdi, da si njegovih opazovanj je razviditi, da bo letošnja zima nenavadno ostra. Na drevju raste mah debelejši kot ponavadi, ovcam raste volna nenavadno dolga in gosta, kokoši so zelo bogate na perju, katerega je težko skubeti.

Poljakinje odredile mašo za "šejka".

Varšava, 19. nov. — Veliko senzacijo je povzročila vest iz Lvova v Galiciji, ki se glasi, da se je v ondnotni stolni cerkvi čitala velika maša za dušo filmskega "šejka" Valentina. Cerkev je bila polna samih žensk, ki so izposlovale mašo.

ZA KRATEK ČAS

Je neki list zapisal malo verjetno dogodbo, kako je neki pretirano razmišljen profesor pri jutranjem odhodu v šolo zalotil ženo in poljubljal vrata. Ker je urednik ravno imel v mislih družinske razmere in je navajal, kaj vse so lahko vzroki za razpoko, je navedel, da je žena profesorja imela vso pravico tožiti svojega moža za postavno ločitev. Takoj se je oglasila neka ženska (ki je brčkone sama imela vzrok za ločitev) s sledečim pismom:

Dragi urednik!

Vi pravite, da je dober vzrok za divora, če mož pri jutranjem odhodu pomotoma zamenja vrata za ženo, to je, da se ne obnaša naravno, kot bi se spodobilo. Kaj pravite pa za slučaj, če mož pri zajutruku poprska "pancake" in si zilje na glavo "molasses"? Ali je to znamenje, da je čas, dobiti mu drugo kuharico?

Popravek. — V dopisu od Johna Lokarja, ki je izšel v petek dne 12. t. m., bi se moralo glasiti, da je bil radi dotičnih \$500 prikrajšan Slovenski delavski dom.

Čikaška opera

V ponedeljek prične tretji teden Chicago Civic Opere. Kakor je ta teden raznoteren, bo tudi tretji. Včeraj so peli za Chicago takorekoč novo opero "Hörka regimanta", a danes zvečer pojejo "Judino" (La Juive), v kateri poje glavno vlogo Rosa Raisa, posebni balet sta priredila Sergij Okrajinsky in Helene Samuels. Jutri popoldne pojejo "Vstajenje", lirčno opero po istoimenskem Tolstojevem romanu. Pevec so isti kakor zadnji teden. Jutri zvečer pa pojejo Rigoletto. Vstopnina je znižana.

Prvi dan prihodnjega tedna dne 22. nov. pojejo "Carmen". Nastopila bo najbolj izbrana skupina z Mary Garden, Noreno, Anseaujem, Riminijem in drugimi. Istetako je za balet izbrana skupina. Vodi bo Polacco.

V torek ponove opero "Il Trovatore". Pojejo Musio, Lenska, Migen, Lindi, Melica, Bonelli, Lazari in Morelato. Vodi Weber.

"Lucia di Lammermoor" bo igrana v sredo. Pojejo Toti dal Monte, Cortis in Sortreuil. Vodi pa St. Leger.

Na zahvalni dan, to je v četrtek dne 5. t. m. bo program za tiste, ki ljubijo teško, vendar razkošno in melodično glasbo. Peli bodo opero "La Boheme". S to Puccinijevu opero nastopijo najboljši igralci operne skupine, zlasti pa Mason, Pavlovskaja, Cortis, Oliviero, Trevisan in drugi. Vodi Polacco.

V petek dne 26. novembra zvečer ne bo predstave, kajti operna družba se poda v Milwaukee, kjer bo pela tri petke zaporedoma. Prvo bodo peli "Alto".

V soboto popoldne pojejo premijero "La cena delle Beffe" in zvečer istega dne "Vstajenje" po znanih cenah.

Dne 28. novembra, to je v nedeljo popoldne je predstava za obeljavno iz predmetij, namreč "The Jewels of the Madonna", katera opera bo ponovljena radi številnih prošelj. Pojejo Raisa, Rimini, Lenska in Lamont.

Operna družba je že sedaj dobila veliko prošelj za prodajo vstopnic k predstavi na starega leta večer. Za ta večer so torej pričeli pripravljati Mozartovega "Don Juana". Vstopnina na starega leta večer bo višja, namreč od \$1.50 do \$10 za posamezne seje.

PREDAL ZA INFORMACIJE.

(Odgovori na vprašanja).

Pueblo, Colorado. — Kako je bilo dotično poročilo o dovoljnih delavskih razmerah v West Virginiji, nam ni znano. Brčkone so poročila, ki jih prispevajo naši člani in čitatelji, ki se dokaj pogostoma oglašajo tudi iz West Virginije, bolj zanesljiva kakor pa kaka poročila iz nepoznatnih virov. Kolikor ste sami lahko čitali, so bila večinoma vso poročila o delavskem položaju v West Virginiji slaba. Kjer je stalen obrat, so večinoma povsod neunijske razmere. Unijski rudarji v Zapadni Virginiji bijejo trd boj z neunijskimi podjetniki. Po vestih tudi lahko zaključite, da imajo neunijski podjetniki vsepovsod agente, kateri delajo reklamo, da bi izvalili kolikor mogoče veliko delavcev v njih rudniška okrožja, kjer bi opravljal stavkokaško delo. — Pozdravi!

Slepec se je ustretil.

Aurora, Ill. — 35letni John Normandin, prodajalec časopisov na ulicah, se je danes tukaj ustretil. V smrt ga je gnalo žalovanje po umrli hišnici Hendricks, katera mu je bila prava mati. Pokojni je bil slep celo svoje življenje.

Vseh mrtvih dan

Danes je vseh mrtvih dan. Pisem: Nkomur in vsem. Svojo povest brez povesti pišem na dom vseh mrtvih.

1.

Leto in še nekaj dni je zdaj tega, ko sem prišla sem. Na tigris sem se takrat prvič povzpela in sem zagledala: staro zidovje, dolgočasna okna in kapelico. Preko na pol podrtoga praga sem stopila v hišo. Bleda stena se me apreminala in čutila sem njih tujstvo. In ko sem se po stopnicah povzpela v prvo nadstropje, se je splašil otrok in zbežal v sobo. Tam je stala ob stedišču ženska, nepočesana, v umazanem belem predpasniku. "Dober dan!" Mirila je otroka. "Gotovo ste nova učiteljica." "Da!" To je bil moj prihod v to hišo.

2.

Opoldne, ko sem se že naselila v kuhinji, je prišel upravitelj. Mlad, blede, ispitih oči. Njen mož. In me je prijazno pozdravil. Stene so neprijazno molčale, otrok se je splašil pred mano, njegova žena učiteljica in nepočesana kuharica mi je nudila samo mezinice v pozdrav. On pa je skril svojo desnico v svojih dlaneh in oči so se mu zasvetile.

Tako me je pozdravil ašmson. Cakal me je. Cakal. Ne ravno mene. Kogarkoli. Zakaj stene so bile mirne in blede in neprijazne. Žena pa je bila nepočesana in v drugem stanju.

3.

Dobila sem sobo, kjer je umrl prejšnji upravitelj. Star, komeden nadučitelj, ki ni hodil nikoli v cerkev. Z vinčarko pa je imel petoro otrok. Priznali so ji pokojnino po njem, če tudi nista bila ne v cerkvi ne pri notarju vpisana kot poročena. Daleč je do cerkve, še dalje do notarja. Prako hribov in dolin vodi pot do prve železniške postaje. Po zimi ne moremo nikamor. Vsa leto smo zasaženi in tako, o takrat —

Da. To je bilo takrat v moji prvi zmi. Zvečerilo se je bilo. Sama sem sedela v sobi, ki ima samo staro železno posteljo, mizo z dvema stoloma in železno peč. Ničesar drugega. Stene so prazne in podobne, ki sem jih takrat obesila, so danes zaprašene. Takrat še niso bile. Podobne so se govorile z belih sten in na oknu so cvele rože. Prinesla sem si jih s seboj in jih posadila v lončke. Pa so cvele tako pozno, da je bilo še nekaj cvetov tisti večer.

Mislila sem na ranjkega nadučitelja in ximo, ki se je vedno bolj udomačevala. Pa je potrkalo nalahno na vrata, da sem mislila na nadučiteljev duh in sem se ustrašila. Bil je on. Upravitelj, ki me je edini prijazno pozdravil, ko sem prišla.

"Kako lepo je pri vas še po zimi." Molčala sem in mu ponudila stol. Sama sem sedela na postelji.

"O gospodična. Vi ne veste—" Tako je začel in povedal vse. Že od vsega početka svojega upravitelja pijanca, kaplana, ki ne veruje v nič in je brezbožen. Tudi mene obsojate, ker s v moji sobi zaprašene podobne, mrtvi lončki in slabo pospravljena postelja.

Obsojate! Mi se ne obsojamo. Naše življenje ni vaše življenje. Za vas so te besede samo besede. Povest brez povesti!

Začelo je snežiti. Zima bo dolga. Kakor lani, kakor predlani. In tako dalje. Še lanske knjige leže neporezane na mizi. Zaprašene so.

Vse je zaprašeno. Podobne, knjige, okno. Učiteljica, upravitelj, kaplan, jaz.

Ves dan nismo šli nikamor. Može smo se srečavali, molče se spominjali sebe in praznika.

roka, ki je tako rada sukala čopile, je v mračni tišini mratvaške teme, ki se sprehajajo vsako noč med temi zidovi, naenkrat objela njeno telo. Telo je čakalo telesa, ker je srce iskalo, hrepelo in umiralo. Samotna hiša, prazna kapela, dolgočasni in sovraini kočarji in vinčarji, bele, mrtvaške stene, daleč bog in daleč car... Daleč življenje. In ko mu je povedala, da bo mati, ob belem dnevu povedala, da ji je videl v oči in v obraz, jo je zagledal zopet tako kakor prvič. Sel je in se je napil, ona pa mu je začela takrat gospodinjiti...

"O, gospodična, vi ne veste vsega. Vi še ne razumete. Vi imate še podobne na stenah in cvetlice na oknih. Ne čutite še teh zidov, ki so me uklenili v svoj objem. Živel bi rad življenje. Samo časih se spomnim tega. Sedaj je malokdaj in takrat bi hotel ven od tod, daleč, daleč, tja, kjer so moje sanje..."

Stopil je k oknu. Nekaj težkega je stopilo v mojo dušo in prvič sem občutila opojnost praznote.

Učiteljica me je s divjim krikom zbudila iz njegovega objema. Prilutkovala je. Drugega ne vem ničesar. Vse je od takrat kakor tiste daljne sanje, ki ne bodo nikoli izpolnjene.

Stene so še vedno bele kakor krste nedolžnih fantov in deklet, prazne so še vedno na pol podrt. V moji sobi pa ni več cvetlic in tudi podobne so zaprašene.

4.

Tri dni je bilo kroga in krika. Nato je prišel od fare kaplan in je imel verouk. Popoldne smo val skupaj pili. Učitelj je povedal kaplanu. Jaz sem bila še objokana.

Napili smo se vsi. Žena je histerično kričala, upravitelj je top obelzel na odru, jaz sem jokala.

Samo kaplan, ki je že deset let hodil sem otrokom in učiteljem pastirovat, je bil miren in molčel. Ozrl se je najprej na njo, ki je divje kričala, da ji zapeljuje moža, nato nanj, ki je ležal na tleh s odprtimi, v beli strop zaspanimi očmi.

Stopil je k meni in mi pogledal v jokajoče oči. Z mirno roko me je prijel okoli ramen in položil svojo glavo na moje prsi. Čutila sem tečaj dih in drhtežje. Pogledala sem mu v oči.

"Nikar, gospodična, nič ne pomagaj. Tudi jaz..." Ali kakor, da se je spomnil nečesa neprijetnega, je stresel z glavo in se še le čez nekaj časa obrnil k meni.

"Vse je kakor te bele stene. Prazno, pušto, golo. In treba je, da človek ubije tiste sanje, ki motijo te prazne, pušte, mrtve stene..."

Tudi on je imel sanje in jaz sem spoznala svoje. Jok je v meni obnemel. Izvila sem se iz njegovega objema in sem se vrnila v svojo sobo.

Bele stene z zaprašenimi podobami, prazni lončki, zamrlo okno so me objeli in sprejeli v svoj objem.

5.

Ali razumete? Vem, da ne razumete. Vem, da obsojate, upraviteljevo nepočesano ženo, upravitelja pijanca, kaplana, ki ne veruje v nič in je brezbožen. Tudi mene obsojate, ker s v moji sobi zaprašene podobne, mrtvi lončki in slabo pospravljena postelja.

Obsojate! Mi se ne obsojamo. Naše življenje ni vaše življenje. Za vas so te besede samo besede. Povest brez povesti!

Začelo je snežiti. Zima bo dolga. Kakor lani, kakor predlani. In tako dalje. Še lanske knjige leže neporezane na mizi. Zaprašene so.

Vse je zaprašeno. Podobne, knjige, okno. Učiteljica, upravitelj, kaplan, jaz.

Ves dan nismo šli nikamor. Može smo se srečavali, molče se spominjali sebe in praznika.

Slovenske Narodne

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calmar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7 Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zaveržnik; upravitelj glasila Filip Gidina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODSEK:

Frank Komrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alach, 2124 E. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK:

John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trécl, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 104, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 114, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1108 E. 70th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R. R. 8, Box 88, Pittsburg, Kans.; Jugoslavci: Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn.; za sev. zap.: John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zajec, predsednik, 3639 W. 36th St., Chicago, Ill.; Ludvik Madvešek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraast, 448 National Ave., Milwaukee, Wis.

Zarzužitveni odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 7434 W. 63rd St., Argo, Ill.; John Ollip, 3436 S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Goshel, 3952 So. Broadway, Denver, Colo.

POZORI!—Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA FIRMA, ki se nanaša na pošto gl. predsednika, se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKEGA PODPORE SE NASLOVI: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSILI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Frank Zajec, predsednik nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naslovi, oglas, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Grobni ni tukaj. Daleč je do pokopališča.

Sneži. Bele stene zevajo v mojo praznoto.

Dolgočasno hribovje se beli. Ljudje se bodo zavili v košuhe in kočarji in vinčarji bodo ravno tako tuji in neprijazni, kakor spomladi in poleti.

Moja soba je mrtvašnica na Golčavi. Taki Golčavi, kjer ni niti župnika, da bi izpod monštrance gledal.

In jaz —

Danes je vseh mrtvih dan.

Božja kazen.

Dva človeka zapuščata jedilni voz brzega vlaka. "Kaj praviš, kakšne velike cene si zaračunavajo! Bog jih bo kaznoval." "Jih je že; poglej!" reče drugi in potegne iz žepa dve srebrni klički.

Hudomušno vprašanje.

Gost: "Povejte, gospod oštr, ali ne bi mogoče vedeli tu v bližini za kako gostilno, kjer bi lahko dobil kozarec dobrega vina?"

Velika odpomoč za utrjene in nerazne ljudi.—Nov predpis.

Zdravniki z mnogoletno skušnjo pravijo, da je to zdravilo čudovito in znanstveno utemeljeno ravno v takih slučajih.

Čitatelji bodo našli, da daje to novo zdravilo čudovito odzovilo v par dneh. Če se počutite slabotne, izprazne ali nerazne, poskusite ga. Če ne spite dobro, poskusite to zdravilo, Nuga-Tone. Kedar imate slabo prebavo, vas napenja po jedi, imate umazan jezik in slab duh, glavobol in se počutite trgne vjetro, pojdite v lekarno in kupite steklenico Nuga-Tone. Vajavite isto po navodilih in čutili se boste, kako hitro se boste počutili bolje. Nuga-Tone daje trden in pozitivno spazem, dober tek, stimulira jetra in regulira obisti, zločuje in brava. Mislimo, da si zdravilo, ki bi tako lepo in hitro učinkovalo, kot ravno Nuga-Tone. Izdelovalci Nuga-Tone tako dobro vedo, kaj isto stori v takih slučajih, da primorajo vse lekarnarje isto jametiti in vam vrniti denar, ako niste zadovoljni. Je lahko za viliati in za približno \$1.00 dobiti celotno, sečno zalogo. Priporočamo, jamčeno in na prodaj v vseh dobrih lekarnah. —(Adv.)

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (Oct. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vso napadnega naslova, pišite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.50 in za celo leto \$3.00.

Za mesto Chicago in Ciceo za leto \$4.50, pol leta \$3.25, za člana \$5.00.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawdale Ave. CHICAGO, ILL.

DOLOŽITE MIŠL NEREDOV NEHURJA

Takoj pomene Santal Midy

Glejte, da ne pristan.

Glejte, da ne osode "MIDY"

Napredaj v vseh lekarnah.

VABILO NA VELIKO VESELICO

katere priredi

Društvo "Francisco Ferrer" št. 131

S. N. P. J.

v sredo dne 24. novembra 1926

V DVORANI S. N. P. J.

NA 2657 SO. LAWDALE AVENUE, CHICAGO, ILL.

Ujudno vabimo vsa društva, kakor tudi posameznike da nas posetijo v obilnem številu.

IGRAL BO KOLUDROV ORKESTER

Začetek točno ob 8 uri zvečer

Vstopnina v predprodaji je 50c in pri vratih 75c za osebo

PRILJUBLJENI EVGEN

Kate R. O'Hare.

Ko se je Eugene V. Debs poslovl od nas za vedno, je z njim svet izgubil nekaj, kar bi ravno sedaj najbolj potrebovali — vodjo, kateri je živel idealno življenje in kateri je naredil za vse tiste, ki so plazili v temi in so strmeli za boljšim, življenje realno, kakoršno je v resnici. Sicer je resnica, da je on po vsej pravici spadal v drugo, prihodnjo generacijo, ker njegove metode niso odgovarjale današnjim zahtevam, toda ta dejstva pa bi bila vsekakor na boljšem, ako bi danes kdo vstal in stopil na njegovo mesto, kdo izmed priprave ljudi, ki bi bi toliko naredil za sedanjo generacijo, kolikor je Debs naredil za svojo.

Industrija se krčevito zvija pod slepm kapitalizmom, kateri je v vednem konfliktu z ravno tako slepim delavstvom. Državniki so postali gnili od vojne morije, mladina, kar jo ni bilo pomorjene, je postala brezbrizna — tako vidimo, da imamo veliko potrebo velikega vodje, kateri bi izpeljal delavstvo iz te kaotične dobe v boljše bodočnost. Na obeh straneh potrebujemo pravega voditelja. Mi gremo nasproti življenju v Ameriki brez vsake prave osebnosti moža, kateri bi obdal naše ideale v meso

in ki bi jih tako napravil realnim. Nimamo nobenega velikega političnega voditelja, ki bi inspiriral našo konfidenco in respekt in tudi nimamo nobenega dinamičnega učitelja, ki bi nam pojasnil ter pripravil pot, da bi res znali uživati življenje ter se ga pravilno veselili; tudi nimamo nobenega, ki bi vzgal v nas pravo strast, da bi služili le človeštvu.

Celo četrto stoletje sem delala v ožjem kontaktu z Evgenom Debsom. Poznala sem ga v vseh slučajih, v vseh okoliščinah, ko je imel opravka z ljudmi vseh vrst življenja. Poznala sem ga na domu, kjer je bil blag mož svoji ženi, katera ga je ljubko pričakovala skozi svo dobo ko se je nahajal na potovanju, kjer se je boril za delavstvo, za napredek trpečega proletariata. Videla sem ga ko je hitel od pritika-jočih zahtev, ko je potoval na stotine milj, da je zamogel potolažiti svojo ženo samo za par ur, ker je bila vedno v skrbih zanj. In kljub temu se ni ona nikdar pritoževala, da je on posvetil velik del vsega svojega življenja delavstvu in komaj majhen del vsega časa je posvetil nji in svo-emu domu ter osebnim stvarim.

Delala sem z Debsom vse sko-

zi vsakovrstne kritične momente različnih stavek ter bila sem z njim v boju na različnih vročih političnih kampanjah. Videla sem ga, ko je bil obdan od tisočev navdušenih in lojalnih delavcev in sploh vseh ljudi, ki so mu dali priznanja, katerega do danes še noben Amerikanec ni užival. Stala sem ob njegovi strani v ječi. Videla sem ga obločenega v obleko hudodelca, ko je bil pahnjen za zidovje ječe o-mreženo z železnimi drogi. In videla sem, kako je personalite-ta enega človeka dominirala je-čo, ki je znana po vsem svetu kot ena najbolj brutalnih in največjih. Videla sem ga, ko je z njegovim čudovitim duhom obvladal vse tisoče jetnikov, kateri so bili še pravkar kakor zver-ne neukrotljivi. Bila sem navzo-ča med maso broječo nad petin-dvajset tisoč, katera je prihila v Terre Haute, da pozdravi Debsa, ko se je vračal iz Atlan-te. Moje emocije so bile tako globoke, ginjena sem bila tako, da nisem mogla pozdraviti Debsa z dobroklici. Ampak stala sem kakor okamenela od reve-rence do velikega človeka, med-tem ko ga je godba pozdravila z njemu priljubljeno pesmico Lead Kindly Light. Videla sem ga, ko se je podal v hišo k svoji ženi, katera ga je sprejela z odprtimi rokami med godbo Home Sweet Home — in tiha sem odšla proč. Stala sem ob njegovi postelji, ko je vedel, da smrt ni več daleč.

Vseposod je imel ljudi, katere je pričaral nase, s katerimi je prišel v dotiko v svojem življenju, in vsi so se ga spominjali ob tem momentu — v svojih ro-kah je držal arca vseh teh.

Veliko je bilo razlaganj, zakaj je imel ta navadni delavec tako veliko moč, da je držal mase ljudstva priklenjene k sebi iz vseh plasti življenja? Toda le par jih je bilo, ki so bili v stanu to uteti.

Evgen Debs je bil človek ne-navadnega talenta, toda veliko je še večjih intelektualcev kot je bil on. On je bil učenec, toda je še veliko bolj učenih učenj-akov kot je bil Debs. On je bil človek širokega obzora; njemu je bila še takorekoč prirojena neznost, s katero je vedno skr-bel za druge. Bil je taktičen in priprazen napram drugim. Toda le malokdaj se dobi človeka, ki bi imel vse te in druge lastno-sti, ki so bile lastne Debsu. Bil je izvrsten organizator, toda veliko je ljudi, ki so bili ravno tako dobri organizatorji v de-lavskem gibanju. Njega so sma-trali za velikega govornika v tej deželi, toda veliko je drugih, ki so bili prav tako zmogni govor-ništa kakor Debs. On je veliko pisal in je pisal imenitno. In ve-liko je bilo že ljudi, ki so znali rabiti besede, kot orodje, bolj večje kakor je znal on. Bil je lojalen delavskemu razredu. To-da na stotine drugih je bilo prav tako lojalnih, kakor je bil on, ki so služili delavskemu razredu ka-kor on, ki so živeli in umrli vi-soko čislani.

Evgen Debs ni bil nikak svetnik s svetniško gloriojo obdan, takozvano plaster-of-paris. Nikdar ni on nosil kak nam-iljen svetniški odsev in ni kdaj ni stal na kakem pede-stalu. Imel je človeške slabosti in nagnjenja, s katerimi ni vse-lej blagodejno vplival na svoje sodelavce-sodruge. Kljub vsemu temu je bil on naš najpriljublje-nejši, naš starejši brat, h kate-remu smo se lahko obrnili v slu-čaju zadrege ali uspeha, v tugi ali radosti, in vselej smo našli Gena pripravljenega, deliti z na-mi gorje ali zadovoljstvo; bil je vedno pripravljen z njegovim velikim srcem sočustvovati z na-mi in z našo usodo.

Mislil, da nam je bil on tako vsem priljubljen zato, ker on je bil prvi borilec, posedoval je ta-ko izrazito osebnost in zato, ker si je odprto izbral prostor med delavstvom in je drage volje pu-stil vse dobre prilike političnih služb in s tem pustil ves denar, katerega bi bil lahko imel, ako bi hotel zapustiti delavski raz-red ter ako bi hotel slediti poti, na kateri je bilo najmanj napot-ja in najmanj resistence. Mi ga ljubimo, ker je bil gentleman prve vrste, ki je vedno dal zgled drugim v obnevanju z ljudmi vseh vrst. Bil je kulturni človek, četudi je izšel iz priproste druž-ine in si je služil svoj prvi kruh z lopato v roki, kot kurjač na tovrnem vlaku. Nam je priljub-ljen, ker je eksploral svetovno književnost, lepoto, godbo in je imel sposobnost in čut odpreti vrata kulture navadnim ljudem ter jim je pokazal, koliko vred-not je v življenju, do katerih ni-majo pristopa, ker niso organizi-rani, ker so neučeni in ubogi. Mi ga ljubimo, ker se nikdar ni bal priznati, da imajo delavci ču-stva, da lahko prav tako uživajo dobrine sveta, kakor drugi, ki si lastijo te predprave po krivici. Nikdar se ni ustrašil povedati ljudstvu, kar je mislil, povedati delavstvu, kaj ima storiti, da se reši okov, ki ga vežejo že več sto-letij; da imajo vso pravico do življenja in vse lepote, ki jo je dala narava vsem in ne samo par parasitom; da si morajo sa-mi izvojevati pravice, katere so jim zaklenjene in čakajo njho-ve rešitve; da morajo sami sto-piti na pot, po kateri bodo prišli do svojih vzvišenih ciljev in plemenitih idej v življenju.

Predvsem pa ljubimo Evgena Debsa zato, ker on je ljubil svo-jega sočloveka. Bolj kot katerikoli človek, ki sem ga poznala, je imel on moč in silo privlačnosti in ljubezni, katera ni usahnula. In ta sila je prihajala iz njegove lastne mo-či, ker je vedel kako deliti ljube-zen in privlačnost. On je pose-do-val do velike atonije tisto naj-boljšo človeško karakteristiko —

razumevalačo srce. On je videl skozi meso, skozi sordične cunje ignorance, slabosti in degradaci-je, s katerimi življenje obleče človeška telesa tako pogosto. On je gledal globoko doli v dušo člo-veško, v dušo svojega brata, ka-teri bi lahko bil vzor človeka, a-ko bi živel v boljših okoliščinah.

ISABELLE MANOR

krasno novo poslopje na 2137 So. Lawndale Ave., 4 in 5 sobna stanovanja, velike sobe, vse z zunanjimi svetlobami, vreden s po-steljami v steni, ki se mehanič-no odprejo. Radio in najno-vejša električna in vodovodna naprava je sedaj dogotovljena. V bližini Western Electric, Sears & Roebuck in Interna-tional Harvester Co. Pol bloka do nadulčne železnice in poleg dveh pouličnih železnic ter le 25 minut vožnje v sredino me-sta. Uprašajte upravitelja po-slojpa. (Adv.)

Največja svetovna zaloga perja in pernice

Mi prodajamo vseh vrst prave gosje perje in pernice, pravilno očiš-čeno in pripravljeno pri-nas. Mi imamo celo perje, osmukano perje in prave per-nice. Razpoloža-mo v vsa kraja v Ameriki. Vaze po-siljemo sastonj na zahteva. Pišite še danes najstarejši tvrdki perja in go-tove bodete zadovoljni. Dept. 5.

ALBERT STETZ CO.
138 Passaic St. Passaic, N. J.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENC! — izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00
Slovensko-Angliška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00
Zakon Biogenesije — tolnači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50
Pater Malaventura — V Kabareta — zanimiva povest iz življenja ameriških franciskanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50
Zajednici — resnična povest in prava ilustracija dolej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75
Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00
Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bekal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
John Krikman, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 105, Johnstown, Pa.
John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POSUŽITE SE KAMPANJE ZA NOVE ČLANE IN PRIDOBITE SI LEPO NAGRADO!

BOŽIČ V JUGOSLAVIJI

ali bože z radostjo praznuje v marsikateri družini, je odvisno od dobročinskih rojakov v Ameriki.

Pomagati potrebnim je eden glavnih principov teh praznikov, in zapomniti si, da ima darilo dostavljeno še pred božičem, dvakratno vrednost; zato ne odlašajte z pošiljanjem.

Dostavi vsake denarne pošiljave posvečamo našo največjo skrb in paznjo, ter s tem zagotovimo, da je denar v najkrajšem času in v polni svoti prišel.

Z osirom na naš veliki promet in ker imamo zveze z največjimi bankami v Jugoslaviji, nam je vedno mogoče nuditi najnižje cene.

Tistim, ki žele preživeti božične praznike v Jugoslaviji, priporočamo, da se obrnejo za pojasnila glede božičnega potovanja na naš parobrodni oddelek.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. : : CHICAGO, ILL.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APÉLIRA NA ČLANSTVO
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNILSKO DELO PRVE VESTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

J. S. Machar:

RIM

Poslovenil V. M. Zalar.

(Dalje.)

Lep razgled je z vrh gradu. Tibers, mostovi, Vatikan, Rim, v daljavi gore — sicer pa ali ste opazili, Sofija Petrovna, da Rimu manjka pestrosti streh? Ti krovi njegovih hiš so ali nizki in potem se jim preliva barva v barvo hiš, morje svetle kavnote ožgane barve, ali so pa čisto ravne in potem plapolna na njih perilo in stoji tu pa tam kako drevesce. Da, barvitost streh manjka tej opaljeni zmešnjavi ploskev...

Grad je zvezan z Vatikanom po dolgem hodniku: v negotovih dobah in vojnem času so prepustili sveti očetje sv. Petra njegovi usodi in so izročili svoja draga življenja trdnim zidovom mavzoleja po zgledu Gregorja VII., ki ga je tu par mesecev oblegel cesar Henrik IV. — pa o vsem tem drugič, Sofija Petrovna! —

Odhajava. S pogledom se loči od ječ in cesarjeve grobnice...

In tu doli, Sofija Petrovna, je bil dne 11. septembra 1599 postavljen orel in na tem odu sta bili obglavljeni signora Lucrezia Petroni in njena nezakonska hči Beatrice Cenci. Umrli sta pogumno, pravi hčer Rima, in svetega očeta Klementa VIII. je zelo skrbelo izveličanje Beatrice, ene najkrasnejših rimskih deklic. Sveti oče se je ravno mudil v Quirinalu in je vedel, da Beatrice umira po nedolžnem, da torej njena duša mora priti v nebesa, toda bal se je, da bi se ubogi otrok v zadnjem trenutku morda ne omadeževal z grehi jeze in srda: in ukazal je, naj mu naznanijo s strelom iz topa trenutek, ko položi svojo glavo pod rabljevo sekuro. In med tem je molil in molil. In ko je zadonel strel — je dal dekletu veliko papeževo odvezo in articulo mortis — in tako je njena duša lahko stopila naravnost v raj...

Beatrice in njena mati sta dali ubiti stara Cencia, ker deviško telo deklice ni bilo varno pred razuzdanim očetom. Papež je pri sodišču priznal, da je to bilo potrebno, obenem pa, da je treba maščevati umor moža, ki je vendarle bil oče in je vrhutega kupoval sem ter tja od svetega očeta odpustke vsakojakih grehov z lepimi vaticami...

In zdaj še en pogled na ta grad, ki nama je postal drag, čigar silko bova nosila vse svoje žive dni v duši. Propal je, oropan svojega krasnega mramornatega plašča, svojih belih blestečih kipov zgoraj, ogromnega bronastega spomenika Hadrianovega na vrhu — nekdanj grob velikih cesarjev, potem gnezdo tiranov v tiari, vse je prečkal, preživel in z ironičnim večnim smehljajem, poigravajočim v zarji solnca na njegovem golem kamenitem telesu, gleda v preteklo, sedanje in prihodnje čase...

XX.

Monti Albani.

— lepoto pokrajine, Sofija Petrovna, so pojmovali stari Rimljani nekoliko drugače nego mi. Ljubili so razsežne ravnine z nizkimi griči, kjer se ne stavi razgledujočemu se očesu nobena zapreka na pot; po tej ravnini je morala teči živa voda, rekla ali potok; v njej so se morali menjavati vrhovi zdravih dreves s svežimi travnatimi preprogrami, in le nekeje tam na kraju horizonta, kjer oko že onemore, so smele zapirati razgled visoke gore. Za t. zv. kragoto Alp na pr. niso imeli prav nobenega smisla. O Caesarju pripoveduje Svetonij, da je vsakovrat, kadar se je peljal po Alpah, skladal verze ali pa delal na gramatičnem delu, da bi si pregnal dolgčas. Livius jih pa kar ka-

rakterizira z besedo foeditas Alpium, odurnost Alp. Tibullus ima zanja epiteton gelidae, ledena. Ovidius ventosae, viharne in latebrosae polne prepadov. Juvenal saevae, divje. Ta-le Campagna je bila torej v očeh Rimljanov idealno krasna pokrajina. Takrat seveda je bila posejana z letovišči in vilami, katerih beli stebri in mramornate stene so se bleščale iz zelenih valov oliv, mandljevecev, pomenrančnih dreves, pinij in cipres; ob cestah, ki so se vile po njej, so stali rodbinski grobi, mavzoleji, kipi, oltarji in mali templji; mogočni vodovodi, vodeči cele rečice hladnih voda k mestu, so razdajali iz njih letoviščem in vilam, kar je bilo treba za kopališča in fontane po parkih bajno krasna je bila ta-le Campagna takrat in tisočeri in tisočeri pogledi so blodili po nji iz odprtih jedilnih dvoran od zlatih in srebrnih kozarcev, napajali oči in duše z njeno krasoto in nazadnje so počivali na pobočjih Albanskih gora, teh gora, h katerim nas nese električna železnica — pripovedujem Sofiji Petrovni v prvem nadstropju tramvaja.

Sedla sva pri Lateranu vanj. Praktičen voz za tega, kdor ima po poti rad razgled. V pritličju sede domačini, v prvem nadstropju turisti. Voz dela vtis ozke, visoke škatle — zdi se ti, da jo je nekoliko silnejši sunek vetra prekučene, toda lažka prometna sredstva so že sploh tako korajžna in le malokdaj se zgodi ne-areča. Pripeljali smo se skozi Aurellansko obzidje in letimo po Via Appia Nuova po Campagni okoli osterij, koč, brezimskih antičnih podrtin, vidimo na levo nagrobnik Cecilije Metelle in staro Appijako cesto, peljali smo se pod vodovodom Claudijevim in gledamo naprej, kjer skupina Albanskih gora rase in rase in se vedno jasneje kažejo mesteca razsejana po njih.

Na desno in-levo planjava, rjasta, žalostna planina kampanjska.

— V februarju in marcu, Sofija Petrovna, so hodili Rimljani iz mesta na svoja letovišča, v Campagno, v Sabinske in Albanske gore; v aprilu pa so se selili k morju, v Antium, Bajae, Neapelj in na otoke. Znali so neke umirati, kakor ste videli in silali, temveč tudi živeti.

In spet se peljemo mimo osterij, nasebin, brezimne razvaline se kažejo zdaj tu zdaj tam v rjasti travi, Albanske gore pred nami se razkladajo v posamezne vrhove; od mest na njih že lahko razločujemo posamezne hiše in vile, tudi njih zelenje se nijansira in lahko uganeš po sivem dihu olivo, po temnozeleni barvi koštanje in po skoro črnih ploskvah cipresne vrtove; visoki Monte Cavo dviga nad ostale vrhove svojo globo glavo, na levo od njega na pobočju in temenu strmega vrha so kakor prilepljene hiše mesta Rocca di Papa, nekdanj Arx zveze latinskih mest, dalje še bolj na levo in bolj doli ponosni Frascati in na desno Marino in Castel Gandolfo...

Naša železnica se začne dvigati. Blagoslovljeni vinogradi se razprostirajo zdaj, kamor seže oko. Vino del castelli, priljubljena pijača rimskih ulic, se sveti tu v zeleno-zlatih grozdih. Spet se peljemo mimo razvaline. Zove se Villa Luculla, gourmanda, čigar rimski vrt je stal na Monte Pincio. Železnica vozi po širokem drevoredu. Nenadoma se obrne, zmanjša brzino, dviga se, dviga in že zavozimo na lepi frascatski glavni trg. Rimaka villegiatura. Ljudje v svetlih oblekah, racketi za lawn-tenisa, ekvipaže, rejen komičen pater na osliču, zahvaljujoč se okoliščanom, ki se gnetejo okoli njega in mu poljubljajo roko, vile papeških nepotov in globoka cesta, ki pelje k staremu Ciceronovemu Tusculu. Tusculum je bilo zadnje antično mesto, ki je trajalo tja do srednjega veka — Rimljani so ga razrušili l. 1191.

(Dalje prihodnje)